

Lausunto

21.11.2025

VN/14657/2025

VN/14657/2025-OKM-10

Jakelussa mainituille

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettua lakia (1128/1996; jäljempänä tukilaki). Esitys pohjautuu pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjaukseen, jonka mukaan toteutetaan Norjan mallin käyttöönotto siten, että oikeus kotihoidontukeen alkaa usean vuoden asumisajan jälkeen. Lisäksi hallitusohjelman mukaan nostetaan maahanmuuttajataustaisten lasten osallistumisastetta varhaiskasvatukseen, sillä se tukee koko perheen kotoutumista ja kielenoppimista, ja huolehditaan, että toimeentulotukea saavien alle kouluikäisten lasten vanhemmat ohjataan työmarkkinoille.

Lausunnoilla olevassa esityksessä ehdotetaan, että kotihoidon tuen maksamisen edellytykseksi säädettäisiin kolmen vuoden asumisaikavaatimus perheen molemmille vanhemmille. Yhden vanhemman perheissä asumisaikavaatimus koskisi lapsen kanssa asuvaa vanhempaa. Asumisaikavaatimuksen täyttymistä edellytettäisiin myös lapsen kanssa asuvalta muulta huoltajalta ja vanhemman tai muun huoltajan avio- tai avopuolisolta. Kotihoidon tukea ei näin ollen lähtökohtaisesti maksettaisi, jos lapsen perheeseen kuuluva vanhempi, muu huoltaja tai vanhemman tai muun huoltajan avio- tai avopuoliso on asunut Suomessa alle kolme vuotta 16 vuotta täytettyään.

Esityksellä tavoitellaan hiljattain maahan tulleiden pienten lasten vanhempien nykyistä nopeampaa kotoutumista sekä lasten yhteiskuntaan integroitumista ja kotimaisen kielen oppimista. Tavoitteena on, että vähemmän kuin kolme vuotta Suomessa asuneet pienten lasten vanhemmat valitsisivat lapsen hoitomuodoksi nykyistä useammin varhaiskasvatukseen osallistumisen, ja että vanhemmat ohjautuisivat nykyistä enemmän kotoutumispalveluiden piiriin.

Lisäksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain mukaista hoidon tuottajan määrittelyä ehdotetaan muutettavaksi varhaiskasvatustuksen muutosten vuoksi. Muutos on tekninen.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.7.2026.

Opetus- ja kulttuuriministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta ja toteaa seuraavaa.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 29
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 10
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 135 9335
+358 9 135 9335

kirjaamo.okm@gov.fi

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että hallituksen esitysluonnos on valmisteltu varhaiskasvatukseen liittyviltä osilta vuorovaikutuksessa opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa ja ministeriön huomiot liittyvät varhaiskasvatukseen.

Lasten kotihoidon tukea tai yksityisen hoidon tukea maksetaan vaihtoehtona lapsen hoidon järjestämiselle kunnallisessa varhaiskasvatuksessa. Lasten kotihoidon tukeen tehtävillä muutoksilla on siten vahva kytkös varhaiskasvatuspalveluiden järjestämiseen ja käyttöön.

Lasten näkökulmasta tavoite lisätä lasten osallistumista varhaiskasvatukseen on opetus- ja kulttuuriministeriön näkemyksen mukaan kannatettava. Etenkin maahanmuuttajataustaisten lasten varhaiskasvatukseen osallistumisen edistäminen on hyvä tavoite. Varhaiskasvatuksella voidaan tukea lasten suomen/ruotsin kielen oppimista sekä integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Lasten kielen kehityksen tukemisen näkökulmasta juuri varhaiset vuodet ovat merkittäviä.

Esityksen vaikutusten arviointi on haasteellista, koska kohderyhmään kuuluvien henkilöiden käyttäytymisvaikutuksia on vaikea ennustaa. Vaikutukset varhaiskasvatukseen ovat todennäköisesti alueellisesti eroavaisia ja lisääntyvää tarve varhaiskasvatuspaikoille kohdentuu etenkin pääkaupunkiseudun kunnille. Tärkeää kuitenkin on kuten esityksessä todetaan, että hallitusohjelman mukaisesti valtio korvasi täysimääräisesti esitetystä muutoksesta kunnille varhaiskasvatukseen syntyvät lisäkustannukset kuntien valtionosuuksina. Kotihoidon tuen muutos saattaa lisätä varhaiskasvatuksen henkilöstötarpeita ja osalla lapsista saattaa olla tuen tarpeita, joihin vastaaminen tulisi myös ottaa huomioon. Valtionosuuksina maksettu korvaus ei kata mahdollisia investointitarpeita.

Valmistelun aikana suurilta kunnilta saadun palautteen perusteella nyt esitetyn mallin sijasta vaikuttavammaksi toimenpiteeksi olisi nähty se, että oikeutta kotihoidon tukeen olisi rajattu kaikilta kaksi vuotta täyttäneiltä ja sitä vanhemmilta lapsilta. Kotihoidon tuen rajaaminen kaikilta kaksi vuotta täyttäneiltä lapsilta olisi yhdenvertaisempi tapa edistää lasten osallistumista varhaiskasvatukseen. Myös kantasuomalaisien perheissä on haavoittuvissa oloissa eläviä lapsia, joiden kehitystä ja oppimista varhaiskasvatukseen osallistuminen tukisi.

Esityksessä todetaan, että koko väestön kotihoidon tuen käyttö on laskenut viime vuosina (Kela (2023): Lasten kotihoidon tuen käyttö väheni edelleen vuonna 2022 – Kelan tilastollinen vuosikirja). Edelleen esityksessä todetaan, että tutkimustiedon valossa maahanmuuttajien kotihoidon tuen käyttö ei eroa merkittävästi kantaväestön kotihoidon tuen käytöstä yleisellä tasolla. Varsinkin pitkien, yli 12 kuukautta kestäneiden tukijaksojen osuus on selvästi laskenut viimeksi kuluneen kymmenen vuoden aikana, mutta maahanmuuttajilla pitkät kaudet ovat suhteessa hieman muuta väestöä yleisempiä. Pitkiin kotihoidon tukikausiin liittyvät niin kantaväestöllä kuin maahanmuuttajavanhemmilla samat sosioekonomiset taustatekijät, kuten alhainen koulutustaso, heikko kiinnittyminen työmarkkinoille sekä alhainen tulotaso. (Miettinen Anneli & Saarikallio-Torp Miia (2023): Äitien kotihoidon tukijaksot lyhentyneet – väestöryhmittäiset erot yhä suuria; YHTEISKUNTAPOLITIIKKA 88 (2023):2)

Kotihoidon tuki muodostuu nykymuotoisena jossain tilanteissa esteeksi varhaiskasvatukseen osallistumiselle ja esimerkiksi tuen sisaruskorotukset ja kunnalliset lisät saattavat estää lasten osallistumista varhaiskasvatukseen. Kunnissa saatetaan esimerkiksi edellyttää, että kaikki perheen lapset hoidetaan kotona, jotta perhe saa kunnallisen lisän.

Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää esityksen tavoitteita oikean suuntaisena toimenpiteenä lasten varhaiskasvatukseen osallistumisen edistämiseksi. Opetus- ja kulttuuriministeriö kuitenkin toteaa, että jos tavoitteena on nimenomaan lasten varhaiskasvatukseen osallistumisen edistäminen, olisi hyvä arvioida muita mahdollisia keinoja tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Esimerkiksi sosiaaliturvakomitean väliraportissa (Valtioneuvoston julkaisuja 2023:6) nostettiin esiin työ- ja elinkeinoministeriölle työskennelleen tutkijaryhmän esitys siitä, että naisten työelämään osallistumisen sekä lasten varhaiskasvatukseen osallistumisen asteiden nostamiseksi tulisi lasten kotihoidon tuki lakkauttaa ja sen sijaan ottaa käyttöön tuulosidonnainen ja veronalainen lapsen ikään sidottu lapsilisä (Työllisyyden tutkijatöryhmä (2021, [Työllisyyden tutkijatöryhmän raportti - Valto.](#)) Komitean väliraportissa todetaan myös, että keskustelua on käyty kotihoidon tukikauden lyhentämisestä tai sen porrastamisesta siten, että tuki olisi tasoltaan korkeampi lapsen ollessa pieni ja madaltuisi lapsen kasvaessa. Myös varhaiskasvatusmaksujen alentamisen on todettu lisäävän työnteon kannattavuutta lapsiperheissä ja siten todennäköisesti myös työllisyyttä (Tervola 2019, Varhaiskasvatusmaksujen kevennykset osuvat keskituloisiin, mutta lisäävät työnteon kannustimia pienituloisilla. Tutkimuksista tiiviisti 8/2019 THL [187145148.pdf](#)).

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa lopuksi, että pääministeri Orpon hallitusohjelmassa todetaan, että ”hallitus arvioi lasten hoidon tukien kokonaisuuden huomioiden perheiden valinnanvapauden. Tavoitteena on, että yhä useampi perhe voisi valita erilaisten varhaiskasvatuksen muotojen välillä tasapuolisemmin.” Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää lasten hoidon tukien kokonaisuuden selvittämistä tarpeellisenä ja tässä työssä pitäisi huolehtia siitä, että kaikkien lasten oikeus varhaiskasvatukseen voisi toteutua eikä tukijärjestelmä muodostuisi varhaiskasvatuksen osallistumisen esteeksi. Selvityksessä tulisi myös huolehtia perheiden valinnan mahdollisuuksien toteutumisesta lasten hoidon ja varhaiskasvatuksen järjestämisessä.

Teknisenä huomiona ministeriö vielä toteaa, että yksityisen varhaiskasvatuksen rekisteröintimenettelyä koskeva varhaiskasvatuslain muutos on vahvistettu ja se tulee voimaan 1.1.2026. Esityksessä oleva tukilain pykälä vastaa varhaiskasvatuslain päivitetyn 44 §:n lopullista muotoilua.

Kansliapäällikkö

Heidi Backman

Opetusneuvos

Tarja Kahiluoto

Jakelu STM Sosiaali- ja terveysministeriö

Tiedoksi Valtiosihteeri Nylander
Erityisavustaja Mantere

VN/14657/2025-OKM-10

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: